Eiropas Parlaments
2024–2029

Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja

2025/2240(INI)

20.11.2025

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par Eiropas Parlamenta ieteikumu Padomei par ES prioritātēm ANO Sieviešu statusa komisijas 70. sesijā
(2025/2240(INI))

Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja

Referente: *Lina Gálvez*

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA IETEIKUMA PROJEKTS 3

PASKAIDROJUMS 7

EIROPAS PARLAMENTA IETEIKUMA PROJEKTS

Padomei par ES prioritātēm ANO Sieviešu statusa komisijas 70. sesijā (2025/2240(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā ANO Sieviešu statusa komisijas 70. sesiju, kas plānota 2026. gada martā, tās prioritāro tematu "Nodrošināt un stiprināt tiesiskuma pieejamību visām sievietēm un meitenēm, cita starpā veicinot iekļaujošas un taisnīgas tiesību sistēmas, izskaužot diskriminējošus tiesību aktus, politiku un praksi un novēršot strukturālos šķēršļus" un tās pārskata tematu "Sieviešu pilnvērtīga un efektīva līdzdalība un lēmumu pieņemšana sabiedriskajā dzīvē, kā arī vardarbības izskaušana nolūkā panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt pilnvērtīgas iespējas visām sievietēm un meitenēm",

– ņemot vērā ANO 1979. gada 18. decembra Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu,

– ņemot vērā ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, konkrētāk, principu "nevienu neatstāt novārtā", un jo īpaši 5. ilgtspējīgas attīstības mērķi — panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt sievietēm vienlīdzīgas tiesības uz saimnieciskajiem resursiem, kā arī piekļuvi īpašumtiesībām un kontrolei pār zemi un citu veidu īpašumu, finanšu pakalpojumiem, mantojumam un dabas resursiem — un 10. ilgtspējīgas attīstības mērķi — izskaust diskriminējošus tiesību aktus, politiku un praksi un veicināt pienācīgus tiesību aktus, politiku un rīcību,

– ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20., 21., 23. un 47. pantu,

– ņemot vērā Komisijas un Padomes 2020. gada 25. novembra kopīgo paziņojumu "ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāns (*GAP*) III — vērienīga programma dzimumu līdztiesībai un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanai sievietēm ES ārējā darbībā" (JOIN(2020)0017), kurā izklāstīts ES rīcības plāns dzimumu līdztiesības jomā laikposmam no 2021. līdz 2025. gadam,

– ņemot vērā Komisijas 2025. gada 7. marta paziņojumu "Sieviešu tiesību ceļvedis" (COM(2020)0097), kurā vēlreiz apstiprināta ES apņemšanās veicināt dzimumu līdztiesību,

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 5. marta paziņojumu "Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam" (COM(2020)0152),

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīvu 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI[1],

– ņemot vērā Komisijas programmu "Tiesiskums" 2021.–2027. gadam, kurā paredzēts

[1] OV L 315, 14.11.2012., 57. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj.

finansējums tiesu iestāžu sadarbības atbalstam civillietās un krimināllietās, piemēram, tiesnešu un citu praktizējošu juristu apmācībai, kā arī efektīvas tiesu iestāžu pieejamības nodrošināšanai iedzīvotājiem un uzņēmumiem,

– ņemot vērā Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvenciju),

– ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību 81. panta 2. punktu,

– ņemot vērā Reglamenta 121. pantu,

– ņemot vērā Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas ziņojumu (A10-0000/2025),

A. tā kā sieviešu un vīriešu līdztiesība ir viens no Eiropas Savienības pamatprincipiem; tā kā dzimumu līdztiesības aspekts un intersekcionālā pieeja būtu jāīsteno un jāintegrē visās ES politikas jomās; tā kā iekšpolitikai un ārpolitikai jābūt konsekventai un saskaņotai, lai nodrošinātu cilvēktiesību, demokrātijas un dzimumu līdztiesības efektīvu un uzticamu veicināšanu visā pasaulē;

B. tā kā sieviešu tiesības un dzimumu līdztiesība ir ne vien cilvēka pamattiesības, bet arī priekšnoteikums cilvēces attīstības veicināšanai, nabadzības samazināšanai un mierpilnai, labklājīgai un ilgtspējīgai pasaulei vajadzīgā pamata radīšanai;

C. tā kā tiesiskuma pieejamība ir plaši atzīta par vienu no starptautiskajās tiesībās noteiktajām cilvēka pamattiesībām, tā ir viens no svarīgākajiem jēdzieniem plašākā tieslietu jomā un tiesiskuma un demokrātijas stūrakmens; tā kā ES atzīst, ka tiesiskuma pieejamība ir viena no pamattiesībām saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu;

D. tā kā tiesiskuma pieejamība sievietēm joprojām ir sarežģīts un kritiski svarīgs jautājums visos pasaules reģionos;

E. tā kā visā pasaulē sievietes joprojām ir ievērojami mazāk pārstāvētas tiesu un prokuratūras iestāžu augstākajos līmeņos, it īpaši vadošos amatos, piemēram, tiesu priekšsēdētāju, galveno tiesnešu un prokuratūras vadītāju amatos;

F. tā kā ANO ar īpašām iniciatīvām un kampaņām aktīvi veicina sieviešu lielāku līdzdalību tieslietu nozarē; tā kā lielāka sieviešu pārstāvība tiesu iestādēs veicina tādas pieejas tiesiskuma nodrošināšanai, kas ir vairāk vērstas uz cietušajiem;

G. tā kā vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē ir pamattiesību pārkāpums; tā kā tiesību sistēmām, nodrošinot pienācīgu aizsardzību un tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ir jāreaģē uz īpašajām vajadzībām, kādas ir dzimumbalstītā vardarbībā cietušajiem; tā kā daudzas sievietes joprojām saskaras ar būtiskiem šķēršļiem ziņošanā par vardarbību un juridiska atbalsta saņemšanā;

H. tā kā stereotipizēšana tiesā un dominējošās dzimumu normas var kavēt tiesiskuma nodrošināšanu sievietēm, kuras ir pārcietušas vardarbību,

1. iesaka Padomei:

a) vēlreiz apliecināt ES nelokāmo apņemšanos nodrošināt dzimumu līdztiesību un sieviešu tiesību pilnīgu īstenošanu visos ES ārējās darbības aspektos, izmantojot pienācīgi finansētu, dzimumu aspektu pārveidojošu, iekļaujošu un intersekcionālu pieeju;

b) nodrošināt, ka lēmumu pieņemšanas procesā par ES nostāju ANO Sieviešu statusa komisijas 70. sesijā tiek pilnvērtīgi iesaistīts Parlaments un tā Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja; nodrošināt, ka Parlamentam pirms sarunām ir pienācīga informācija un piekļuve ES nostājas dokumentam; uzlabot iestāžu turpmāko sadarbību, arī sarunu laikā, lai pienācīgi iekļautu Parlamenta prioritātes;

c) apliecināt stingru atbalstu darbam, ko veic ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas iestāde (*UN Women*), kura ir nozīmīga dalībniece ANO sistēmā, ar ko tiek veicinātas sieviešu tiesības visā to daudzveidībā, un kurā sadarbojas visas attiecīgās ieinteresētās personas, lai panāktu izmaiņas politikā un koordinētu rīcību; aicināt visas ANO dalībvalstis kopā ar ES nodrošināt pienācīgu finansējumu *UN Women*;

d) nodrošināt, ka Eiropas un starptautiskie instrumenti ir savstarpēji papildinoši un vērienīgi, ar stingriem un būtiskiem noteikumiem, kas nodrošina pilnvērtīgas iespējas sievietēm un garantē tiesiskuma pieejamību, un ka tajos ir ņemta vērā tiesību uz juridisko palīdzību būtiskā nozīme šajā sakarā; nodrošināt, ka ES uzņemas spēcīgu vadošo lomu un ieņem vienotu nostāju attiecībā uz iekļaujošām un objektīvām tiesu sistēmām, kas pieejamas ikvienam, it īpaši nelabvēlīgākā situācijā esošām un neaizsargātām sieviešu grupām, kuras institucionālās kapacitātes nepietiekamības, sociālkulturālu iemeslu un diskriminācijas dēļ bieži saskaras ar šķēršļiem piekļuvē tiesu iestādēm; izpētīt iespēju ieviest īpašas tiesas, kas izskata dzimumbalstītas vardarbības gadījumus; iestāties par visaptverošu tiesisko regulējumu, kas aizsargā sieviešu tiesības un nodrošina sieviešu pilnvērtīgu un vienlīdzīgu līdzdalību saskaņā ar valstu un starptautiskajiem tiesību aktiem;

e) visās ES politikas jomās, arī ārējās darbībās, integrēt dzimumu līdztiesības aspektu un budžeta plānošanā ievērot dzimumu līdztiesības principu; uzsvērt, ka valstīm ir jāpiešķir pietiekams finansējums dzimumvērīgiem juridiskās palīdzības un atbalsta pakalpojumiem, it īpaši šādiem pakalpojumiem personām, kas pārcietušas dzimumbalstītu vardarbību, un jānodrošina pietiekama piekļuve kaitējuma atlīdzināšanai, jo pastāvošie šķēršļi nesamērīgi ietekmē sieviešu piekļuvi tiesu iestādēm;

f) paātrināt starptautisko saistību īstenošanu, lai vēl vairāk novērstu un reaģētu uz visu veidu vardarbību pret sievietēm un meitenēm gan publiskajā, gan privātajā sfērā, ieskaitot sieviešu dzimumorgānu kropļošanu, piespiedu laulības, intīmu vai manipulatīvu materiālu izplatīšanu bez piekrišanas, kibervajāšanu, kiberuzmākšanos, kiberekshibicionismu un kiberkūdīšanu uz vardarbību vai naidu;

g) veikt pasākumus, lai pilnībā īstenotu pašreizējās saistības attiecībā uz dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm, panākot sieviešu cilvēktiesību un pamatbrīvību vienlīdzīgu aizsardzību bez diskriminācijas, un lai veicinātu viņu līdzdalību sabiedriskajā dzīvē;

h) uzsvērt, ka sieviešu tiesības un dzimumu līdztiesība ir cilvēka pamattiesības, kas ir būtiskas tiesiskumam, noturīgai un iekļaujošai demokrātijai un ES pamatvērtībām; uzsvērt, ka nožēlu izsauc tas, ka miljoniem sieviešu un meiteņu, it īpaši konfliktu un pārvietošanas situācijās, joprojām saskaras ar diskrimināciju, vardarbību, necieņu un rīcībspējas noliegšanu; atgādināt, ka izvarošana joprojām ir viens no visizplatītākajiem cilvēktiesību pārkāpumiem pasaulē; uzsvērt, ka ir svarīgi, lai tiesību akti, kas attiecas uz izvarošanu, būtu balstīti uz piekrišanas koncepciju;

i) veicināt sieviešu pārstāvību tiesu sistēmā un tās pārvaldes struktūrās, lai likvidētu strukturālos šķēršļus, ko uztur spēkā patriarhāla un androcentriska tiesu sistēma;

2. uzdod priekšsēdētājai nosūtīt šo ieteikumu Padomei, Komisijai un Komisijas priekšsēdētājas vietniecei / Savienības Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos, kā arī informācijai ES īpašajai pārstāvei cilvēktiesību jautājumos.

PASKAIDROJUMS

Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir viens no Eiropas Savienības pamatprincipiem. Lai veicinātu cilvēktiesības, demokrātiju un dzimumu līdztiesību visā pasaulē, visās ES politikas jomās ir jāīsteno un jāintegrē dzimumu līdztiesības aspekti un intersekcionāla pieeja, nodrošinot saskaņotību starp iekšējām un ārējām darbībām. Sieviešu cilvēktiesības un dzimumu līdztiesība ir ne tikai pamattiesības, bet arī priekšnoteikums attīstībai, nabadzības samazināšanai un mierpilnas, labklājīgas un ilgtspējīgas sabiedrības veidošanai.

Tiesiskuma pieejamība, kas nostiprināta starptautiskajās tiesībās un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā, ir likuma varas un demokrātijas pamatā. Tomēr tiesiskuma pieejamība sievietēm joprojām ir sarežģīts un ļoti svarīgs jautājums visos reģionos. Sievietes joprojām ir ievērojami mazāk pārstāvētas tiesu un prokuratūras iestāžu augstākajos līmeņos, it īpaši vadošos amatos, piemēram, tiesu priekšsēdētāju, galveno tiesnešu un prokuratūras vadītāju amatos. Tajā pašā laikā stereotipizēšana tiesā un dominējošās dzimumu normas kavē tiesiskuma nodrošināšanu sievietēm, kuras ir pārcietušas vardarbību.

Apvienoto Nāciju Organizācija ir veicinājusi sieviešu plašāku līdzdalību tieslietu nozarē, un pierādījumi liecina, ka lielāka sieviešu pārstāvība tiesu iestādēs veicina vairāk uz cietušajiem vērstas pieejas tiesiskuma nodrošināšanai. Tas ir īpaši svarīgi, reaģējot uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, kas ir pamattiesību pārkāpumi. Tiesību sistēmām ir jāreaģē uz cietušo vajadzībām, nodrošinot pienācīgu aizsardzību un tiesiskās aizsardzības līdzekļus, tomēr daudzas sievietes joprojām saskaras ar būtiskiem šķēršļiem ziņošanā par vardarbību un juridiska atbalsta saņemšanā. Daudzas sievietes un meitenes, it īpaši tās, kuras saskaras ar daudzējādu un intersekcionālu diskrimināciju, piedzīvo to, ka tieslietu sistēmā trūkst izpratnes par to, kāda ir neaizsargāto grupu dzīves realitāte.

Šajā ieteikumā Padome tiek aicināta vēlreiz apstiprināt ES apņemšanos ievērot dzimumu līdztiesību un nodrošināt, ka sieviešu tiesības tiek pilnībā īstenotas visos ES ārējās darbības aspektos, izmantojot iekļaujošu, intersekcionālu un pienācīgi finansētu pieeju. Ieteikumā arī uzsvērta nepieciešamība nodrošināt, ka Eiropas Savienības nostājas veidošanā ANO Sieviešu statusa komisijas 70. sesijā tiek pilnībā iesaistīts Parlaments un tā Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja.

Turklāt ieteikumā pausts stingrs atbalsts *UN Women* kā nozīmīgai dalībniecei ANO sistēmā, kas veicina sieviešu tiesību ievērošanu, un visas ANO dalībvalstis kopā ar ES aicinātas nodrošināt pienācīgu finansējumu. Tajā uzsvērts, ka liela nozīme ir vērienīgiem un savstarpēji papildinošiem Eiropas un starptautiskajiem instrumentiem, kuros ir stingri noteikumi, lai sievietēm garantētu pilnvērtīgas iespējas un tiesu iestāžu pieejamību, ieskaitot piekļuvi juridiskajai palīdzībai, un ka ir svarīgi apsvērt specializētu tiesu izveidošanu dzimumbalstītas vardarbības lietu izskatīšanai. Sieviešu tiesību aizsardzība efektīvās tiesu sistēmās ir ceļš uz taisnīgāku sabiedrību, un tas palīdz faktiski īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam (16. IAM).

Visbeidzot, ieteikumā uzsvērta nepieciešamība visās ES politikas jomās integrēt dzimumu līdztiesības aspektu un visās ES politikas jomās budžeta plānošanā ņemt vērā dzimumu līdztiesības principu, paātrināt starptautisko saistību izpildi, lai novērstu visu veidu vardarbību pret sievietēm un meitenēm, un veicināt sieviešu vienlīdzīgu pārstāvību tiesu sistēmā.

Sieviešu tiesības un dzimumu līdztiesība ir būtiskas likuma varai, noturīgai demokrātijai un ES pamatvērtībām, un Savienībai ir jāuzņemas vadošā loma, lai nodrošinātu, ka šīs tiesības tiek garantētas praksē. Tiesiskuma pieejamība ikvienam ir svarīgs faktors taisnīgas un iekļaujošas sabiedrības veidošanā un priekšnoteikums jēgpilnai dzimumu līdztiesībai un cilvēktiesībām.